

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК 378.1:351.74(477)

DOI 10.32782/2523-4269-2025-93-175-181

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного права

та процесу навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту

*(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено класифікації суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Наголошено, що ефективність функціонування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання безпосередньо залежить від чіткого визначення системи суб'єктів, які забезпечують організацію та провадження в них освітньої діяльності, а також удосконалення їх правового статусу. Виокремлено дві великі групи суб'єктів залежно від їх призначення – організаторів освітньої діяльності (суб'єкти, які забезпечують організацію освітньої діяльності в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання) та безпосередніх її провайдерів (суб'єкти провадження освітньої діяльності в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання).

Ключові слова: класифікація, суб'єкти, вища освіта, освітня діяльність, заклади вищої освіти, специфічні умови навчання, адміністративно-правове регулювання.

Постановка проблеми. Необхідною умовою успішної реалізації Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, що затверджений Указом Президента України від 11.05.2023 р. [1], є постійне вдосконалення професійної компетентності поліцейських та особового складу інших органів правопорядку, що значною мірою забезпечується функціонуванням в Україні системи закладів вищої освіти (далі – ЗВО) зі специфічними умовами навчання. ЗВО зі специфічними умовами навчання є невід'ємним складником системи вищої освіти України, які характеризуються низкою організаційно-правових особливостей, пов'язаних із порядком утворення таких ЗВО, їх підпорядкуванням, організацією та здійсненням освітнього процесу, науково-дослідної діяльності, фінансуванням, правовим статусом науково-педагогічного персоналу та здобувачів вищої освіти тощо. Однією з прикметних ознак функціонування ЗВО зі специфічними умовами навчання є також наявність особливої системи суб'єктів, які забезпечують організацію та провадження освітньої діяльності в таких ЗВО. Наведені суб'єкти є чисельними та вирізняються відмінним правовим статусом. Наведені обставини зумовлюють актуальність як визначення системи суб'єктів, що забезпечують організацію та провадження освітньої діяльності ЗВО, так і розуміння їх видової багатоманітності та здійснення класифікації,

що дасть змогу впорядкувати та вдосконалити наукове знання про відповідних суб'єктів, а потім – створити передумови для вдосконалення їх організації та правового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми адміністративно-правового регулювання освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання неодноразово були предметом досліджень вітчизняних науковців, як-от О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, М. Ю. Веселов, С. С. Вітвіцький, М. В. Ковалів, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Н. П. Матюхіна, О. М. Музичук, О. С. Проневич, О. Ю. Синявська, А. В. Собакар, О. Г. Фролова, Х. П. Ярмач та ін. Вчені-адміністративісти аналізували широке коло організаційно-правових проблем, пов'язаних із професійною компетентністю поліцейських, а також осіб рядового й начальницького складу інших органів правопорядку, правовим статусом ЗВО зі специфічними умовами навчання, особливостями організації та ведення в них освітньо-наукової діяльності та ін. Своєю чергою, в умовах тривалої реформи сектору безпеки та оборони України й сучасних законодавчих ініціатив стосовно реформування вищої освіти та основних її видів на шляху впровадження європейських стандартів вагомим значення набуває пошук оптимальних підходів до організації системи управління ЗВО зі специфічними умовами навчання, вдосконалення правового статусу відповідних

управлінських суб'єктів, форм та методів їх управлінської діяльності тощо. При цьому важливою передумовою побудови злагодженої системи управління, що буде спроможною забезпечити ефективну освітню діяльність у ЗВО зі специфічними умовами навчання, є розуміння як системи суб'єктів управління, що реалізують завдання та функції в цій сфері, так й особливостей їх організаційно-правового забезпечення.

Наведені обставини й зумовлюють постановку **мети цієї наукової статті**, що полягає в класифікації суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання як передумови для вдосконалення організаційно-правового забезпечення системи управління відповідними ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Загалом, під класифікацією (від лат. *classis* – клас і *facio* – роблю) прийнято розуміти розподілення об'єктів за класами (групами) відповідно до визначених ознак. Це складний, багатоступінчастий поділ (система поділів), який проводиться з метою одержання нових знань стосовно членів поділу та систематизації цих знань [2, с. 55; 3, с. 240]. Завдяки класифікації здобувають нове знання про предмет дослідження (у нашому випадку – про суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання), але вже більш глибоке, організоване, структуроване та впорядковане. Класифікація дає змогу визначити різноманітність суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання, розрізнити їх та порівнювати, сприяє визначенню закономірних зв'язків між ними та співвідношення, а також місця в системі управління відомчою вищою освітою в Україні. Класифікація, будучи основою логічного аналізу та прийомом наукового пізнання, «є операцією з розподілу об'єктів у класи чи групи», яка вирізняється низкою переваг, зокрема дає змогу «...зменшити розмір множин, щоб можна було працювати не з усіма елементами, а лише з класами»; зменшити складність проблеми, що аналізується, а отже, спростити сприйняття та науковий пошук [4].

Перш ніж перейти до класифікації суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання слід наголосити, що управлінською та юридичною наукою вироблені різноманітні підходи до класифікації суб'єктів державного управління (публічного адміністрування). Так, В. Я. Малиновський з-поміж суб'єктів державного управління виокремлює органи виконавчої влади (уряд, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації), керівників і керівний склад цих органів (політичні діячі, посадові та службові особи) та ін. [5, с. 188–189]. О. С. Проневич, з огляду на специфіку правової природи, фактичне долучення до виконання публічно-владних повноважень щодо реалізації управлінських функцій, поділяє суб'єктів публічного адміністрування на: 1) суб'єкти публічного адміністрування, які наділені статусом державного органу; 2) органи місцевого самоврядування як суб'єкти публічного адміністрування; 3) суб'єкти публічного адміністрування з делегованими повноваженнями [6, с. 144–145]. Більш розгалужений класифікаційний підхід пропонує Н. П. Матюхіна. Учена поділяє суб'єктів, які реалізують завдання та функції публічного адміністрування, залежно від їх правового статусу на: а) органи виконавчої влади та інші органи державного управління; б) органи місцевого самоврядування; в) державні й комунальні установи та підприємства;

г) приватні установи та підприємства; а також г) громадські організації [7, с. 9–10]. З огляду на часткове пересічення обсягу понять «суб'єкт державного управління» («суб'єкт публічного адміністрування») та «суб'єкт організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання», вищенаведені підходи мають бути взяті до уваги й у нашому дослідженні.

Принагідно варто відзначити й те, що в сучасних адміністративно-правових дослідженнях виокремлюють підходи до класифікації суб'єктів управління вищою освітою, які вирізняються як кількісними, так і якісними параметрами. Наприклад, І. Д. П'ятничук до суб'єктів публічного управління вищою освітою зараховує державні органи влади, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство та недержавні організації [8, с. 9–10]. П. В. Редіна наголошує, що система суб'єктів управління вищою освітою побудована на стійких взаємозв'язках внутрішнього й зовнішнього характеру та охоплює: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузевий державний орган, до сфери управління яких належать ЗВО; орган влади АРК, органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; НАН України та національні галузеві академії наук; засновників ЗВО; органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [9, с. 119–120]. Своєю чергою, враховуючи, що не кожен «суб'єкт організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання» належить саме до «суб'єктів управління вищою освітою», наведені класифікаційні підходи можуть бути застосовані лише щодо тих суб'єктів, які реалізують виконавчо-розпорядчу діяльність відносно відповідних ЗВО або ж усередині них.

ЗВО зі специфічними умовами навчання – це ЗВО державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб МВС України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань [10]. Правове регулювання організації та провадження освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання здійснюється актами різної юридичної сили, зокрема законами України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р., «Про Національну поліцію» від 02.05.2015 р., постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28.10.2015 р., відомчими наказами МОН України, МВС України та інших центральних органів виконавчої влади, як-от накази МВС України «Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС» від 14.02.2008 р., «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України» від 14.02.2008 р. тощо, статутами відповідних ЗВО та ін. [11–13].

Ураховуючи загальнотеоретичні напрацювання відносно класифікації суб'єктів державного управління (публічного адміністрування) загалом та у сфері вищої освіти зокрема, з огляду на специфіку досліджуваної нами сфери – ЗВО зі специфічними умовами навчання та особливості їх правового статусу, вважаємо, що суб'єкти

організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання залежно від їх призначення варто поділити на дві великі групи:

а) суб'єкти організації освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання – органи державної влади, їх посадові або службові особи, а також інші уповноважені на те законодавством суб'єкти, які реалізують виконавчо-розпорядчу (управлінську) діяльність, що вирізняється організаційним змістом та спрямовується на впорядкування відносин стосовно забезпечення ведення освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання. Інакше кажучи, ідеться про «суб'єктів управління освітньою діяльністю ЗВО зі специфічними умовами навчання» (організаторів освітньої діяльності), що вирізняються чисельністю та в межах яких виокремлюють більш дрібні класифікаційні групи з відмінним правовим статусом (МОН України, МВС України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, адміністрація ЗВО та ін.);

б) суб'єкти провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання – суб'єкти, які безпосередньо провадять викладацьку діяльність у ЗВО зі специфічними умовами навчання як діяльності, що спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей курсантів та інших здобувачів освіти (лекція, семінар тощо), і яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору [14]. Інакше кажучи, ідеться про «суб'єктів викладацької діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання» (безпосередніх провідерів освітньої діяльності) (професор, доцент, старший викладач, асистент ЗВО зі специфічними умовами навчання та ін.). Однак слід підкреслити умовний характер наведеного поділу суб'єктів на ті, що провадять організацію освітньої діяльності та її безпосереднє здійснення, адже, наприклад, науково-педагогічний працівник, провадячи викладацьку діяльність, також займається її організацією в межах академічної групи, навчального курсу тощо.

Своєю чергою, суб'єкти організації освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання можуть бути класифіковані за різними ознаками:

1) за організаційно-правовою формою:

– **державні органи:** а) Кабінет Міністрів України як загальнополітичний орган виконавчої влади, що забезпечує проведення державної політики у сфері освіти, зокрема відомчої вищої освіти, спрямовує, координує та контролює діяльність інших органів виконавчої влади; б) МОН України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері вищої освіти; в) інші центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики в окремих сферах, зокрема здійснюють завдання та функції щодо підпорядкованих ним ЗВО зі специфічними умовами навчання (галузеві державні органи, до сфери управління яких належать ЗВО зі специфічними умовами навчання – МВС України, Міністерство юстиції України); г) Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та ін.;

– **адміністрація ЗВО зі специфічними умовами навчання:** а) керівник ЗВО зі специфічними умовами навчання та його заступники – ректор, начальник, директор тощо, який безпосередньо управляє діяльністю ЗВО, відповідає за ведення освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у ЗВО, за результати

фінансово-господарської діяльності, стан і збереження нерухомого та іншого майна цього закладу; б) керівник факультету (декан, начальник), навчально-наукового інституту (директор, начальник) ЗВО зі специфічними умовами навчання та його заступник, які керують діяльністю відповідного структурного підрозділу; в) керівник кафедри; г) керівники інших структурних підрозділів, утворення та діяльність яких передбачається ч. 7 ст. 33 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (наприклад, центру первинної професійної підготовки; відділів забезпечення якості освіти, організації служби, аналітичної роботи та організації управління та ін. [15–17]) тощо;

– **органи управління ЗВО зі специфічними умовами навчання:** а) вчена рада ЗВО зі специфічними умовами навчання – колегіальний орган управління ЗВО, який визначає стратегію і перспективні напрями розвитку освітньої, наукової та інноваційної діяльності ЗВО; розробляє і подає вищому колегіальному органу громадського самоврядування проект статуту ЗВО, рішення про внесення змін і доповнень до нього, а також реалізує інші повноваження, що визначені ч. 2 ст. 36 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. [10]; б) наглядова рада ЗВО зі специфічними умовами навчання – орган, що здійснює нагляд за управлінням майном відповідного ЗВО та додержанням мети його створення; сприяє виконанню перспективних завдань його розвитку, залученню фінансових ресурсів для забезпечення його діяльності з основних напрямів розвитку і здійснення контролю за їх використанням, ефективній взаємодії ЗВО з державними органами та органами місцевого самоврядування, науковою громадськістю, суспільно-політичними організаціями та суб'єктами господарської діяльності в інтересах розвитку та підвищення якості освітньої діяльності й конкурентоспроможності ЗВО, здійснює громадський контроль за його діяльністю тощо [10, ст. 37];

– **органи громадського самоврядування ЗВО зі специфічними умовами навчання:** а) загальні збори (конференція) трудового колективу, включно з виборними представниками з числа студентів (курсантів), – вищий колегіальний орган громадського самоврядування ЗВО зі специфічними умовами навчання; б) збори (конференція) трудового колективу навчально-наукового інституту (факультету), включно з виборними представниками з числа осіб, які навчаються у ЗВО; в) органи студентського самоврядування – органи громадського самоврядування ЗВО, що забезпечують право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні ЗВО; г) наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих учених – органи громадського самоврядування ЗВО, що забезпечують захист прав та інтересів осіб, які навчаються або працюють у ЗВО, зокрема щодо питань наукової діяльності, підтримки наукоємних ідей, інновацій та обміну знаннями;

2) за рівнем у системі управління відомчою вищою освітою: а) центральні – органи виконавчої влади, які реалізують завдання та функції у сфері відомчої вищої освіти та поширюють свою юрисдикцію на всю Україну (Кабінет Міністрів України, МОН України, МВС України, Міністерство юстиції України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та ін.); б) регіональні – Рада Міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, до відання яких у межах і формах, що визначені Конституцією

і законами України, належить вирішення питань освіти та науки в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці; в) локальні – адміністрація ЗВО зі специфічними умовами навчання (керівник ЗВО та його заступники, керівники факультетів, навчально-наукових інститутів, керівники кафедр та ін.), органи колегіального управління, а також громадського самоврядування в таких ЗВО;

3) *за спеціалізацією управлінського впливу*: а) суб'єкти загальнополітичного керівництва, які забезпечують вирішення стратегічних питань державного управління та здійснюють проведення державної політики в усіх або більшості сфер, зокрема у сфері відомчої вищої освіти (наприклад, Кабінет Міністрів України); б) загальноосвітні суб'єкти – державні органи, що повноважені на формування та/або реалізацію державної політики у сфері вищої освіти, зокрема відносно впорядкування освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання (МОН України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та ін.); б) спеціально-галузеві суб'єкти – державні органи, які забезпечують формування та/або реалізацію державної політики в окремих сферах (як-от у сфері підтримання публічної безпеки і порядку, надання поліцейських послуг; у сфері цивільного захисту; сфері виконання кримінальних покарань) і, зокрема, реалізують визначені законодавством завдання та функції щодо впорядкування освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання, які належать до сфери їх управління (МВС України, Міністерство юстиції України та ін.). Такі державні органи мають право своїми нормативно-правовими актами встановлювати особливі вимоги щодо: управління відповідними ЗВО та організації освітнього процесу в них; додаткових до визначених стандартами вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання за відповідними освітніми програмами, порядку розроблення й затвердження освітніх програм у таких ЗВО; формування переліку спеціалізацій підготовки здобувачів спеціалізованої освіти у ЗВО; практичної підготовки осіб, які здобувають вищу освіту у відповідних ЗВО, та інших питань, визначених у ч. 4 ст. 13 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. [10];

4) *за галузевою належністю ЗВО зі специфічними умовами навчання*: а) суб'єкти, які забезпечують організацію освітньої діяльності ЗВО, які здійснюють підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України (МВС України, адміністрація ЗВО та ін.); б) суб'єкти, які забезпечують організацію освітньої діяльності ЗВО, які здійснюють підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах начальницького складу для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу з метою задоволення потреб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту (МВС України, ДСНС України та ін.); в) суб'єкти, які забезпечують організацію освітньої діяльності ЗВО, що здійснюють підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах начальницького складу з метою задоволення потреб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (Міністерство юстиції України та ін.);

5) *за наближеністю до освітнього середовища в ЗВО зі специфічними умовами навчання*: а) внутрішні суб'єкти – ті, що максимально наближені до освітнього

середовища в ЗВО зі специфічними умовами навчання та є його безпосередньою частиною, здійснюють управлінський упорядковувальний вплив на конфігурацію освітнього середовища, безпосередньо взаємодіючи при цьому зі здобувачами вищої освіти (керівник ЗВО зі специфічними умовами навчання, керівник його факультету, керівник відділу забезпечення якості освіти тощо); б) зовнішні – суб'єкти, які перебувають поза межами освітнього середовища в ЗВО зі специфічними умовами навчання та реалізують відносно них визначені законодавством управлінські завдання та функції (МОН України, МВС України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та ін.). Як слушно наголошують О. Г. Марченко та О. І. Федоренко, середовищний підхід у вищій освіті має перспективне значення для організації та вдосконалення освіти. Такий підхід передбачає регулярні, організовані впливи на суб'єктів едукативного процесу через дію різноманітних матеріальних та нематеріальних чинників [18, с. 314];

б) *за порядком ухвалення управлінських рішень*: а) єдиноначальні – суб'єкти, які ухвалюють управлінські рішення відносно організації та провадження освітньої діяльності одноособово (МОН України, МВС України, керівник ЗВО зі специфічними умовами навчання, керівник факультету, науково-дослідного інституту та ін.); б) колегіальні – суб'єкти, які ухвалюють рішення шляхом їх обговорення на засіданнях, що складаються з визначеної законодавством кількості уповноважених членів, та шляхом голосування (Кабінет Міністрів України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, вчена рада ЗВО, загальні збори (конференція) трудового колективу та ін.);

7) *за управлінськими функціями, які реалізуються суб'єктами*: а) суб'єкти, які забезпечують нормативно-правове регулювання освітньої діяльності у ЗВО зі специфічними умовами навчання; б) суб'єкти стратегічного та програмного планування розвитку ЗВО зі специфічними умовами навчання; в) суб'єкти внутрішнього організаційного управління в ЗВО зі специфічними умовами навчання; г) суб'єкти управління якістю освітнього процесу в ЗВО зі специфічними умовами навчання; г) суб'єкти, які провадять контрольно-наглядову діяльність стосовно ЗВО зі специфічними умовами навчання; д) суб'єкти кадрового забезпечення освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання; д) суб'єкти гарантування безпеки, дисципліни та режиму в ЗВО зі специфічними умовами навчання; д) суб'єкти фінансового та матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання та ін.

Висновки. Забезпечення належного функціонування ЗВО зі специфічними умовами навчання безпосередньо залежить від чіткого визначення системи суб'єктів, які забезпечують організацію та провадження освітньої діяльності в ЗВО, вдосконалення їх правового статусу. ЗВО МВС України та інших органів правопорядку перебувають у комплексному правовому полі, що поєднує норми освітнього законодавства, законодавства про службу в органах правопорядку та відомчі нормативно-правові акти, що істотно відрізняє їх організацію і провадження освітньої діяльності від інших ЗВО. Класифікація суб'єктів організації та впровадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання дає змогу визначити різноманітність суб'єктів організації та провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання,

розрізняти їх та порівнювати, сприяє визначенню закономірних зв'язків між ними та співвідношення, місця в системі управління відомчою вищою освітою в Україні, а потім – є важливою передумовою для вдосконалення організаційно-правового забезпечення системи публічного управління цією сферою. Насамперед, слід виокремлювати дві великі групи суб'єктів залежно від їх призначення – організаторів освітньої діяльності (суб'єкти, які забезпечують організацію освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання) та безпосередніх її провайдерів (суб'єкти

провадження освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання). Своєю чергою, суб'єкти організації освітньої діяльності в ЗВО зі специфічними умовами навчання можуть бути класифіковані залежно від їх організаційно-правової форми, рівня в системі управління відомчою вищою освітою, спеціалізації управлінського впливу, галузевої належності ЗВО зі специфічними умовами навчання, наближеності до освітнього середовища в таких ЗВО, порядку ухвалення управлінських рішень, управлінських функцій, які реалізуються уповноваженими на те суб'єктами, та ін.

Список використаних джерел

1. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11 трав. 2003 р. № 273/2023. *Офіційний вісник України*. 2023. № 51. Ст. 2823.
2. Логіка: підручник / О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2022. 220 с.
3. Юридична логіка: підручник / за ред. В. С. Бліхара. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 248 с.
4. Classification in science. Internet Encyclopedia of Philosophy / ed.: James Fieser & B. Dowden. URL: <https://iep.utm.edu/classification-in-science> (дата звернення: 15.11.2025).
5. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. Луцьк : Вежа, 2000. 558 с.
6. Публічне адміністрування: навч. посіб. / А. І. Берlach, Н. А. Литвин, І. А. Мацелюх та ін.; за заг. ред. А. І. Берlach, Н. А. Литвин. Київ : Дакор, 2025. 556 с.
7. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. 2-ге вид. доп. і перероб. Харків : Право, 2021. 238 с.
8. П'ятничук І. Д. Понятійно-структурні складові публічного управління вищою освітою. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Вип. 5 (71). С. 74–80. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2987/3436> (дата звернення: 15.11.2025).
9. Редіна П. В. Організаційно-правові засади управління вищою освітою в Україні : дис... д-ра філософії. Харків. 2023. 229 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19897/1/Redina_dis.pdf (дата звернення: 15.11.2025).
10. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 63. Ст. 1728 (зі змін. та доп.).
11. Албул С. В. Нормативно-правова регламентація статусу та особливостей функціонування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання: правовий статус та особливості функціонування*: матеріали Всеукр. наук.-педаг. підвищення кваліфікації. м. Одеса, 1 травня – 11 червня 2023 року. Одеса : Гельветика, 2023. С. 10–14. URL: http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18032/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%2006_23%20advanced_training_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%B0.pdf (дата звернення: 15.11.2025).
12. Бугайчук К. Удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності закладів вищої освіти МВС України, які готують поліцейських. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 283–292. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1326/1124> (дата звернення: 15.11.2025).
13. Ковалів М. В., Єсімов С. С. Правові основи освітньої діяльності в закладах зі специфічними умовами навчання МВС України. *Соціально-правові студії*. 2021 Т. 4, № 1. С. 39–45. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3697/1/06.pdf> (дата звернення: 15.11.2025)
14. Про освіту: Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 380 (зі змін. та доп.).
15. Офіційний вебпортал Донецького державного університету внутрішніх справ. URL: <https://dnuvs.ukr.education/paukovo-doslidni-laboratoriui> (дата звернення: 15.11.2025)
16. Офіційний вебпортал Національної академії внутрішніх справ. URL: <https://www.navs.edu.ua/> (дата звернення: 15.11.2025)
17. Офіційний вебпортал Пенітенціарної академії України. URL: <https://pau.edu.ua/> (дата звернення: 15.11.2025)
18. Федоренко О. І., Марченко О. Г. Світова теорія та практика формування освітнього середовища в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Europeanization of the educational environment: realities and prospects: scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 314–337. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/348/9578/19965-1> (дата звернення: 15.11.2025)

References

1. Pro Kompleksnyi stratehichnyi plan reformuvannya orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023-2027 roky [On the Comprehensive Strategic Plan for Reforming Law Enforcement Agencies as Part of the Security and Defense Sector of Ukraine for 2023-2027]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11 travnia 2003 roku № 273/2023. (2023). *Oftsiniyi visnyk Ukrainy*. № 51. St. 2823 [in Ukrainian].
2. Lohika [Logic]: pidruchnyk / O.M. Yurkevych, S.V. Kachurova, O.P. Nevelska-Hordieyeva ta in.; za zah. red. O.H. Danyliana (2022). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
3. Iurydychna lohika [Legal Logic]: pidruchnyk / za red. V.S. Blikhara. (2016). Lviv : LvDUVS [in Ukrainian].
4. Classification in science. Internet Encyclopedia of Philosophy / ed.: James Fieser & B. Dowden. URL: <https://iep.utm.edu/classification-in-science> (data zvernennia: 15.11.2025) [in English].

5. Malynovskyi, V.Ia. (2000). Derzhavne upravlinnia [State administration]: navchalnyi posibnyk. Lutsk : Vezha [in Ukrainian].
6. Publichne administruvannia [Public administration]: navchalnyi posibnyk / [A.I. Berlach, N.A. Lytvyn, I.A. Matseliukh ta in.; za zah. red. A.I. Berlacha, N.A. Lytvyn. (2025). Kyiv : Dakor [in Ukrainian].
7. Osnovy publichnoho administruvannia [Fundamentals of Public Administration]: navch. posib. / za zah. red. N.P. Matiukhinoi (2021). 2-he vyd. dop. i pererob. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
8. Piatnychuk, I.D. (2023). Poniatiino-strukturni skladovi publichnoho upravlinnia vyshchoiu osvitoiu [Conceptual and structural components of public administration of higher education]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 5 (71), 74–80. Retrieved from <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2987/3436> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
9. Redina, P.V. (2023). Orhanizatsiino-pravovi zasady upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v Ukrainy [Organizational and legal principles of higher education management in Ukraine]: dys... d-ra filosofii. Kharkiv. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19897/1/Redina_dis.pdf (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
10. Pro vyshchu osvitu [About higher education]: Zakon Ukrainy vid 01 lyp. 2014 r. № 1556-VII. (2014). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. № 63. St. 1728 (zi zmin. ta dop.) [in Ukrainian].
11. Albul, S.V. (2023). Normatyvno-pravova rehlamentatsiia statusu ta osoblyvosti funktsionuvannia zakladiv vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [Regulatory and legal regulation of the status and features of the functioning of higher education institutions with specific learning conditions]. *Zaklady vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia: pravovyi status ta osoblyvosti funktsionuvannia: materialy Vseukr. nauk.-pedah. pidvyshchennia kvalifikatsii*. m. Odesa, 1 travnia – 11 chervnia 2023 roku. Odesa : Helvetyka. S. 10-14. Retrieved from http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18032/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%2006_23%20advanced_training_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%B0.pdf (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
12. Buhaichuk, K. (2022). Udoshkonalennia normatyvno-pravovoho rehuliuвання diialnosti zakladiv vyshchoi osvity MVS Ukrainy, yaki hotuiut politseyskykh [Improving the regulatory framework for the activities of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine that train police officers]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, 3, 283–292. Retrieved from <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1326/1124> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
13. Kovaliv, M.V., Yesimov, S.S. (2021). Pravovi osnovy osvitnoi diialnosti v zakladakh iz spetsyfichnymy umovamy navchannia MVS Ukrainy [Legal basis of educational activities in institutions with specific learning conditions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Sotsialno-pravovi studii*, 4(1), 39–45. Retrieved from: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3697/1/06.pdf> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
14. Pro osvitu [About education]: Zakon Ukrainy vid 05 veres. 2017 r. № 2145-VIII. (2017). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. № 78. St. 380 (zi zmin. ta dop.) [in Ukrainian].
15. Ofitsiinyi veb-portal Donetskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav [Official web portal of Donetsk State University of Internal Affairs]. Retrieved from <https://dnuvs.ukr.education/naukovo-doslidni-laboratoriyi> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
16. Ofitsiinyi veb-portal Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav [Official web portal of the National Academy of Internal Affairs]. Retrieved from <https://www.navs.edu.ua/> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
17. Ofitsiinyi veb-portal Penitentsiarnoi akademii Ukrainy [Official web portal of the Penitentiary Academy of Ukraine]. Retrieved from <https://pau.edu.ua/> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].
18. Fedorenko, O.I., Marchenko, O.H. (2023). Svitova teoriia ta praktyka formuvannia osvitnoho seredovyshcha v zakladakh vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [World theory and practice of forming an educational environment in higher education institutions with specific learning conditions]. *Europeanization of the educational environment: realities and prospects: scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing. P. 314–337. Retrieved from <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/348/9578/19965-1> (data zvernennia: 15.11.2025) [in Ukrainian].

Merdova Olha,

Candidate of Law, Professor,

Professor at the Department of Administrative Law and Process of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

CLASSIFICATION OF THE SUBJECTS OF ORGANIZING AND CONDUCTING EDUCATIONAL ACTIVITIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS WITH SPECIFIC TRAINING CONDITIONS

The article is devoted to the classification of the subjects involved in organizing and conducting educational activities in higher education institutions with specific training conditions. It is noted that the effectiveness of such institutions directly depends on the clear definition of the system of subjects responsible for ensuring the organization and implementation of educational activities, as well as on improving their legal status. The study emphasizes that classification makes it possible to identify the diversity of subjects involved in organizing and conducting educational activities in these institutions, to distinguish and compare them, and to reveal the objectively existing relationships, interconnections, and their place within the management system of departmental higher education in Ukraine.

The classification of subjects that organize and implement educational activities in higher education institutions with specific training conditions is identified as an important prerequisite for improving the organizational and legal support of public administration in this area. The article distinguishes two major groups of subjects: organizers of educational activities (those responsible for ensuring the organizational foundations of educational processes in such institutions) and direct providers of educational activities (those who implement educational processes within higher education institutions with specific training conditions). In turn, the subjects responsible for organizing educational activities are classified according to their organizational and legal form, level within the management system of departmental higher education, specialization of managerial influence, sectoral affiliation of higher education institutions with specific training conditions, degree of proximity to the educational environment of such institutions, the procedure for managerial decision-making, and the managerial functions exercised by authorized subjects, among other criteria.

Key words: *classification, subjects, higher education, educational activity, higher education institutions, specific training conditions, administrative and legal regulation.*

Дата першого надходження статті до видання: 18.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025